

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De Præeminentiis & Præcedentiis

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. XCIV. Neapolitana remissionis causæ. An & quando clericus conveniri possit coram Judi[di]ce laico super bonis, quæ cum ipsius Judicis auctoritate obtinuit, Et quid ubi tutelam vel aliud officum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

bus antiquum usum purpuræ habentibus, iste prohibendus esset, ex eo quod Cardinales tanquam Papæ Senatores, ac Regibus assimilati, ab aliquo tempore hunc purpuræ usum habeant, cum similibus; Qui enim assumit nomen, insignia, vel honorificum habitum alterius, potius in stricta juris censura prohiberi potest, ex iis, quæ habentur deducta *sub tit. de præminentis hoc eodem libro*, si tamen non prohibeatur, non inde inferri potest, quod assumens adinstar, jus habeat prohibendi illis, qui antiquiorem usum in titulum ex juris dispositione vel consuetudine habebant.

Eoque magis præmissis locum esse dicebam, stare observantia Curie Romanæ, quæ tanquam Curia Papæ, totiusque Christiani Orbis metropolis, omnium saltim Ecclesiasticarum Curiarum exemplar esse debet, dum nedum Advocati & Procuratores, sed etiam medici, alique literarum professores habent usum vestium talarium, atque adinstar antiquæ Reipublicæ, togati nuncupantur, ita ut in nihilo differre videantur à clericis etiam in sacris & qualificatis, putà Canonis Basilicarum, Abbatibus, vel Parochis, &c. quamvis essent uxorati, ac merè sæculares.

Hæc dicebami tanquam Advocatus ad causam seu requirentis oportunitatem, Eodem autem tempore requirentem juxta stylum monui, quod inspecta veritate, magnam desuper habebam difficultatem, atque probabilis mihi videbatur Episcopi prohibitio, quoniam licet hæc in pacto juris, atque attentio antiquo usu subsisterent, nihilominus quia in plerisque regionibus, ac ferè ubique, excepta Urbe, & Statu Ecclesiastico, iste usus antiquæ togæ doctoralis dimissus est, quoniam si alicubi iudices vel Advocati incedunt togati, attamen est quædam toga magis brevis, satis diversam formam habens, à Gallorum potius quam Romanorum usu, & moribus introducta, sine proinde de facto usus inolevit, quod vestes longas, ac talares non deferunt nisi clerici, in hoc à laicis differentes, & consequenter, stante contraria consuetudine innovante dictam antiquam juris dispositionem, rectè inerat superius initio insinuata conclusio deducta *ex cap. unico de bigamis in 6.* super jurisdictione & potestate Episcopi prohibendi sæcularibus hujusmodi vestium usum, quamvis alias ex præminencia Doctoratus illum magis jure proprio haberent quam clerici, quoniam jus non scriptum, sed consuetudinarium alias induxit; Unde propterea urget ratio, cui dicta prohibendi facultas innixa est, scandali scilicet, quod alias in populo, præsertim inferiori, & hujusmodi eruditionum ignaro resultaret; Quinimò etiam & in populo selectiori, ac superioris ordinis, ut quotidie experimur in Urbe, ubi exteri hujusmodi usus peritiam non habentes, quamvis nobiles, immò docti, & eruditi, at tamen patriis motibus assueti, satis mirari solent, videndo togatos longam comam deferentes, atque cum mulieribus, quæ sunt earum uxores, & cum filiis in curribus publicè incedentes, ut etiam de me metipso dicere possum, Et consequenter ob dictam scandali rationem dixi, quod in casu veritatis, dicta requirentis præsentio, extrà locum, in quo dictus togæ usus habeatur, atque communis Doctorum habitus diversus esset, non videbatur subsistentibus, Ita etiam me docente praxi Civitatis Neapolis in illo plurius annorum spatio, quo theoreticè studis, vel Tribunalium praxi operam dedi, quoniam Archiepiscopus Curie satellites, seu ministri, perquirentes, & carcerantes clericos comam deferentes, alique ejusdem Curie decretis contravenientes circa habitum & tonsuram, cogunt etiam eos, qui se profitentur sæ-

culares, ad dimittendam illam habitus formam, seu speciem, cum quæ, stantibus Civitatis moribus & usibus, potius clerici quam laici reputandi viderent, de quo etiam testatur *Genuen. in prax. Archiepisc. d. cap. 55. num. 3.*

Ideoque ad Episcopum seu Superiorem Ecclesiasticum spectare declarationem seu determinationem qualis dicatur habitus clericalis, habetur *apud Fagnan. in cap. si quis de foro compet. num. 21.* Atque posse Episcopum cogere, & curare debere, ut diversus sit habitus clericorum sæcularium ab illo regularium idem *Fagnan. in cap. quia ingredientibus de testamentis num. 4. & seqq.* ex eadem ratione confusionis & scandali.

NEAPOLITANA REMISSIONIS CAUSÆ

PRO

EMANUELE MONTOIA.

Responsum pro veritate.

An & quando clericus conveniri possit coram iudice laico super bonis, quæ cum ipsius iudicis auctoritate obtinuit, Et quid ubi tutelam vel aliud officium ab eo suscipit, seu quod ipsa bona coram laico præventa sint; Et in specie clerici hæreditaria; qui obtinuit immisionem ad bona hæreditaria à iudice laico, an coram isto conveniatur pro debitis hæreditariis vel legatis.

SUMMARIUM.

- 1 *Acti series.*
- 2 *De ratione ob quam hodie tutum iudicium pro veritate dari non potest, & quare Advocatis reddatur licitum scribere in iure pro quacumque parte.*
- 3 *Quod materia jurisdictionalis sit involuta, & de ratione.*
- 4 *An Clericus suscipiens tutelam vel aliam administrationem à manu iudicis laici coram isto conveniatur.*
- 5 *Indubio standum est regula.*
- 6 *quando tenenda esset opinio, quod clericus posset conveniri, quomodo intelligenda veniret.*
- 7 *An clericus, cui in concursu creditorum liberatur à iudice laico pecunia debitoris cum cautione de restituendo, conveniatur coram eodem laico pro restitutione.*
- 8 *Quid ubi liberantur cum eadem cautione de restituendo bona, qua extant, ac directè vendicari valeant.*
- 9 *Pecunia soluta creditori cum cautione de restituendo dicitur semper extare, & non potest dici consumpta.*
- 10 *De casu in quo pecunia cum dicta cautione solvatur laico, cui deinde succedat clericus remissivè.*
- 11 *An quando clericus à iudice laico est immisus in iudicio*

- judicio particulari ad possessionem bonorum, super istis ab alio conveniatur coram eodem laico.
- 12 De differentia inter judicium universale, & particulare.
- 13 Quid ubi clericus haeres vel fideicommissarius immisus est à laico in possessionem bonorum cum clausula salvo jure aliorum, seu sine praedictio habentium meliora jura, an conveniatur coram eodem laico.
- 14 De operatione dictae clausulae, quod inducat conditionem.
- 15 Si clericus in confessione inventarii hereditarii coram iudice laico citat creditores, & legatarios, an coram eodem ab istis reconveniatur pro solvendis debitis vel legatis.
- 16 De casu in quo idem iudex laicus vel superior ex capite nullitatis vel iniustitiae retrahat immisionem datam clerico.
- 17 An clericus haeres laici conveniatur coram laico pro debitis hereditariis vel legatis.
- 18 De differentia inter legata speciei, & illa quantitatis ad dictum effectum fori.

DISC. XCIV.

PORTIA Gentilis uxor olim Regentis Montoye, in testamento condito circa annum 1642. instituit haeredibus, Michaeli, Joanne, & Emanuele filius cum reciproca inter eos, legavit cuidam Moniali ducatos mille, cujus testatrix morte sequuta, filii praedicti, juxta morem Civitatis Neapolitanæ, curarunt se declarari haeredes in M.C.V. cum beneficio legis & inventarii, conficiendo, ut ibi dicitur *praambulium*, unde quilibet longævo spatio annorum 20. & ultra propriam portionem possedit.

Mortuo autem uno eorum Canonico Toletano, ejusque portione consolidata in altero, qui erat Episcopus Galipolitanus, isto quoque defuncto, Emanuel superstes in vim dictæ substitutionis, in eadem M.C. conficiendo dictum *praambulium*, obtinuit immitti in possessionem bonorum hereditariorum adversus praefati Episcopi ultimo loco defuncti haerem laicum, cum clausula in hujusmodi actibus ibi apponi solita, *salvo jure cuiuslibet*, Postquam verò per annum & ultra dictus Emanuel fuerat dictarum aliarum portionum pacificus possessor, dicta Monialis, seu Monasterium ex ejus persona, pro consequutione dicti legati, contra eum absentem & in Curia domicilium habentem egit coram quodam supremo Magistratu seculari causarum dicti Monasterii specialiter delegato, à quo processum fuit ad sequestum bonorum hereditariorum, ad effectum, ut ex fructibus & redditibus praefatum legatum satisfieri posset; Oppositaque ex parte Emanuelis clerici beneficiati declinatoria fori, petendo causam remitti ad suum iudicem Ecclesiasticum, denegata fuit ex eo fundamento, quod cum ipse recepisset bona à manibus iudicis laici cum dicta clausula, *salvo jure cuiuslibet*, non poterat reficere quaestionem jurisdictionis & potestatis proprio auctori, à quo ita conditionaliter cum dicta clausula consenserat recipere bona praedicta, quæ proinde remanebant praeventa, Undè super hoc ex parte dicti Emanuelis de proprio sensu consultus, breviter cum parva notula, etiam cum sensu veritatis, respondi petita remissioni omnino locum esse debere, quodque, admitta etiam pro vera opinione quæ tenetur in illis Tribunalibus, & per alios laicos, super con-

ventionem clerici coram eodem iudice laico, pro rebus & bonis, quæ ab ejus manu obtinuit, Nihilominus id procedat in casibus, in quibus continetur idem iudicium universale vel particulare, seu interessatus, qui de novo compareret, veniat ex eodem jure, eademque causa pro quibus clericus à dicto iudice bona obtinuit, secus autem ubi in iudicio novo & diverso, & ex diversa causa, ut ita summarie in sinuatum habetur in *Firmana molendini hoc eodem tit. disc. 58.* ubi de hac materia conventionis clerici super bonis habitis à iudice laico; Cumque his non obstantibus continuaretur in denegatione dictæ remissionis, ac processu ad ulteriora, deliberando etiam de facto ad favorem Monasterii auctoris quaedam pecunias obventas ex fructibus & redditibus bonorum sequestratorum, ac propterea ex parte dicti Emanuelis denuò requisitus essem ad formale responsum pro veritate, ut ea cognita acquiescere posset, vel e converso ad alios superiores recurrere.

Non libenti animo tale onus assumpsi, quoniam si in omni materia hodie ob tantam opinionum varietatem, quodammodo amissa est facultas respondendi pro veritate omnino ignota, quoniam juxta frequentem & quotidianam experientiam, sæpe sæpius causarum exitus diversi esse solent à iudicio pro veritate, nedum per unum, sed per plures sapientes maturè praestito, obrinendo victoriam in iis, in quibus certa quodammodo succumbentia timebatur, & e contra succumbendo in causis quæ reputabantur claræ & tutæ; Et ob quam rationem, cessante mendacio seu alteratione facti, in quo apud Deum & apud homines nulla excogitabilis est defensorum excusatio, in iis quæ juris sunt, ex recepto, beneque fundato ac rationabili Curia, aliarumque praesertim magnarum Civitatum usu, licet per Advocatos in iis quæ consistunt in puncto juris, scribitur etiam contra propriam opinionem, quæ frequenter ex causarum eventu fallax detegitur, cum obligatione tamen liberè ac sincerè proprium sensum, propriaeque difficultates requirenti insinuandi, potissimè in Curia, ubi Advocati non nisi in articulis juris dubiis evocari solent.

Multo magis id procedit in hac jurisdictionali materia supra omnes alias involuta, non quia per se esset talis, sed quia antiquioribus parum eam ex professo examinantibus, per modernos factionario potius more tractata est, non indagando sincerè veritatem cum illis distinctionibus ac honestis temperamentis, cum quibus quædam media via teneri potest & debet, utriusque potestatis conciliativa, ut revera fuit sensus antiquiorum, quos proinde moderni, cuilibet ex pugnantibus opinionibus pro eorum opportunitate applicant, propriae potestati principaliter ac magis adulando, non autem veritati studendo ac assumendo extrema hinc inde vitiosa contra evangelicum praecipuum, ut ex Domini nostri oraculo dati debeant, quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.

Ut autem amico satisficerem, respondi, plures in proposito clerici aliquid obtinentis à manibus iudicis laici, cadere diversos casus seu quaestiones, An coram eo non obstante fori exemptione, ac regulari incompetencia conveniri valeat, ideoque ad evitanda consueta æquivoca resultantia ex mixtura casuum inter se diversorum, sive ex incongrua applicatione auctoritatum, per necesse procedendum esse advertebam cum casuum distinctione.

Quorum primus est, ubi clericus aliquid munus suscipit à manibus iudicis laici pura tutelam, vel aliam administrationem, seu quod ab eodem sequer-

ster aut depositarius factus est, an coram eodem conveniri possit, & tunc variaz sunt opiniones; Canonistae siquidem & Morales indefinitè tenent negativam ratione omnimodae incompetenz, seu incapacitatis iudicis laici, cognoscendi de causis clerici; Civiles vero seu laici inter se variant, Aliqui enim distinguunt casum in quo dictum munus suscipiatur in statu laicali, cui deinde superveniat clericatus, & casum in quo in ipso clericali statutale munus susceptum sit, Alii verò distinguunt, an idem munus susceptum esset ex iusto motivo sanguinis, ut est erga conjunctos, seu pietatis erga personas miserabiles cum similibus, vel potius illicitè suscipiendo munus clerico incongruum; Atque isto casu plerique non incongruum reputant, ut citrà violationem Ecclesiasticae immunitatis, clericus ratione officii, quod suscipit à iudice laico, coram ipso conveniri possit, eodem modo, quo juxta claram Canonum dispositionem in cap. Verum, & cap. ex transmissa de foro competenti clericus feudatarius ratione feudi convenitur coram Domino quamvis laico, ut patet ex deductis per Carol. de Grassi. de effect. clericat. effect. 1. ex nu. 855. Ex coar. de rationibus cap. 7. Rovin. pragm. 1. de clericis & diaconis salutaribus, & latius dec. 20. ubi dicitur de sum. pro remissione clericus ad iudicem Ecclesiasticum, de Marin. resol. 53. lib. 1. & resol. 77. num. 3. & sequen. lib. 2. late & ex professo contra decisam apud Rovin. d. dec. 20. Capic. Larr. consil. 103. In qua quaestione dici potest, communem & probabilem assistere foro Ecclesiastico, dum Canonistae & morales videntur penè concordare, ipsi autem civiliter seu laici inter se discordant, & forte magis communiter eandem sententiam foro Ecclesiastico favorabilem tenent, ut sunt praesertim de Marin. & Rovin. ambo Magistratus fori secularia, potissime verò Rovinus, qui longo tempore exercuit munus delegati Regiae jurisdictionis; Licet modernus elaboratissimus Hispanus Cortiada decis. Aragon. 10. num. 114. ad probandum, quod coveari possit coram laico, multos cumulet, referendo etiam tenentes contrarium, sed juxta stylium est simplex collector non examinando articuli veritatem, Et tamen sufficit, ex his articulum reddi dubium, ut in dubio adherendum sit regulae generali assistenti foro Ecclesiastico privative ad forum laicalem omnino incompetentem in causis clericorum, nam indubio inhaerendum est regulae Mantice. dec. 251. n. 4. Francho. dec. 197. n. 9. cum aliis collectis per Barbo. axiom. 198.

Quicquid autem sit de veritate articuli, adhuc tamen quando in aliqua regione receptus stylus esset in contrarium, videretur isto casu tolerabilis, cum ex dicto exemplo feudi, ob rationis identitatem, non videatur omnino exorbitans, dum modo tamen procedatur ad distinctionem rationum, & alia quae concernunt iudicium super illo munere seu administratione, non autem ad executionem ac distributionem, praesertim personalem, ac etiam realem in bonis propriis, & pro executione actionis personalis, nisi auctoritate iudicis Ecclesiastici ut admittitur apud Capic. Larr. dicta consil. 103. & alios apud eos, & apud Cortiada. dicta decis. 10. numer. 114. post med. vers. Bene verum, cum aliis stylus contineret potius corruptelam, ideoque nullatenus tolerabilis; Quae tamen, licet à casu controvertitae extranea essent, prout & alia in casibus sequentibus, adhuc tamen citrà evagationis defectum insinuabam, ad dictum effectum congruae applicationis auctoritatum, & ne unum casum percutientes, alteri diverso incongrue applicarentur, relinquendo in reliquis locum veritati, cum occasio non dederit formiter hunc articulum disputandi.

Alter casus est ubi in concursu creditorum super patrimonio communis debitoris, efformato coram iudice laico, ab isto liberatur pecunia clerico creditori cum obligatione de restituendo prioribus & posterioribus, ac ad omne mandatum, &c. & tunc in vera juris censura pro incompetenz iudicis laici quoque respondendum videtur, ut scilicet coram eo clericus conveniri non valeat, quoniam cum agatur de eogendo personam ad restituendam pecuniam consumptam, & cum reliquo patrimonio confusam, ita est exercere directam, & personalem actionem cum ipso clerico non subdito per viam formalem, & integrae conventionis in persona & bonis propriis, ut bene in his terminis probat, & tenet de Marin. resol. 206. lib. 1. per totum; Et licet in fine dicat in contrarium esse illorum Tribunalium praxim, attamen ista praxis ita simpliciter, ac indefinitè sumpta, potius manifesta corruptela dicenda videtur, nisi distinguendo dicatur, quod aut agitur de decidendo puncto anterioritatis vel posterioritatis in concursu, ac successive de puncto avocationis pecuniarum, & an sit locus restitutioni, nec ne, & tunc rectè ad eundem iudicem id pertineat tanquam iudicem concursus, & causae universalis, nam aliàs esset involvere totum mundum, neque aliàs huiusmodi causae universalis concursus practicari possent; Aut verò agitur de actuali coactione, seu executione pro dicta restitutione, & locus, ut scilicet à proprio competenti iudice Ecclesiastico id faciendum sit, nam aliàs esset exercere iurisdictionem directam cum Ecclesiastico ut supra.

Tertius casus est, ubi in eodem concursu clerico creditori assignantur, seu adjudicantur communis debitoris bona cum eadem obligatione illa restituendi anterioribus vel posterioribus, seu ea exhibendi ad omne mandatum, &c. Et tunc aut sunt bona mobilia quae non extant, ita ut ad ipsa directè agi non valeat & dicendum venit idem quod in pecunia, quia eadem ratio in omnibus militat, aut sunt stabilia, seu etiam mobilia, vel semoventia extantia, & quae directè vendicari possunt, & tunc licet in puncto juris idem quod in casu precedenti dicendum veniat, dum illa bona effecta sunt de dominio clerici, cujus exemptio est tam personalis quam realis, attamen ubi contraria esset tribunalium laicalium praxis, illa videtur tolerabilis, neque continere tantam corruptelam, ex eadem ratione, de qua infra in quinto casu, quod scilicet in eodem iudicio, seu ex eadem actione alter compareat ac petat immittere ad bona haereditaria, quoniam ita iudex exigendo dictam obligationem de restituendo declarat, quod noluerit pure dare bona praedicta, neque eorum dominium & possessionem in clericum transfere, sed solum provisionaliter concedere quamdam speciem tenurae precariae, ad ejus nutum amovibilis, cum facultate reassumendi propria auctoritate ipsa bona, & sic tanquam vinculum seu onus reale ipsius bonis infixum, unde congruere videntur termini feudi, de quibus supra; Sive quod tali casu iudex laicus contentus veniat ut illius privati contrahentis, qui rem à se possessam alteri precario seu ad nutum avocabilem tradat, cum facultate eam capiendi propria auctoritate, quoniam dicto privato in vim huiusmodi praedicti ipsam rem reassumendo laedi non dicitur Ecclesiastica immunitas, dum id non in ratione jurisdictionali & auctoritativa in persona & bonis ipsius clerici sequi dicitur, sed in ratione privata & conventionali in bonis propriis ipsius reassumentis, quae cum reliquo clerici recipientis patrimonio ita commixta non dicuntur.

Non sic est in casu praecedenti pecuniarum, vel aliarum rerum consumptarum & non extantium, ad qua-

rum pretium seu æquivalentiam agatur, quoniam licet recepta juris propositio sit, quod pecunia de mandato iudicis creditori soluta cum cautione de restituendo prioribus, & posterioribus, seu ad omne mandatum, &c. nunquam dici possit consumpta vel commissa, sed semper habeatur pro exiante, perinde ac si soluta non esset, *Anna singul. 537. Franc. dec. 75. num. 9. ubi add. & dec. 200. num. 4. Rot. dec. 155. in fin. par. 7. rec. dec. 189. num. 35. & dec. 232. num. 33. post Zacch. de obl. cam. & passim.* Nihilominus hæc dicitur ficta & intellectualis ex stentia, proveniens ex fictione & potentia legis, ad effectum ut creditor evitare non possit restitutionem sub pretextu consumptionis bona fide, Naturaliter autem & de facto, illa identificet & commodè separabilis à reliquo patrimonio non adest, & consequenter perneccesse dare oportet jurisdictionalem coactionem in persona & bonis propriis ipsius clerici, quod implicat in iudice laico, & sic magna differentia est inter unum casum & alterum.

Rarè autem contingentes sunt hodiè huiusmodi controvertiæ, solutionis scilicet pecuniarum, vel adjudicationis bonorum directè ipsi clerici vel personis Ecclesiasticis in eo statu jam constitutis ipsorum tantum fidem sequendo, cum tunc ad huiusmodi disputationes removendas tribunalia laicalia aliàs adhibere soleant cautelas, sed benè contingunt, quando id sequitur cum laico, qui deinde efficitur clericus, sive quod ipso laico moriente, illi clericus vel persona Ecclesiastica succedat, qualis est casus prædictus disputatus apud *Capic. laur. dec. 123.*

Quartus casus est, ubi clericus à iudice laico immititur in possessionem aliquorum bonorum in iudicio particulari, quod sequitur immisione, omnimodum finem habet, neque de illius retractatione, eadem causa continuante agitur, sed deinde ex integro, & in iudicio omninò novo alter præterdens habere potiora iura suas actiones super eisdem bonis exercere præterdit, Uti puta clericus creditor hypothecarius laici, adversus ipsum debitorem, vel adversus tertium possessorem laicum obtinet à iudice laico immisionem in iudicio salviani, sive in illo assistentiæ, vel simili, dictoque iudicio expleto, ac possessore expulso acquiescente, alter creditor hypothecarius, qui anteriorem vel potioram se præterdat, idem salvianum vel assistentiam super eisdem bonis intentare velit contra clericum jam effectum dominum, seu pacificum possessorem; Sive quod aliquis iure fideicommissi aut simili ex remedio *l. singulis Cod. de edict. d. v. Adriani*, aut cum alia actione, eadem bona vindicare præterdat, Et tunc quicquid aliqui dicant in contrarium, omninò verà videntur firmata apud *Rovinum decif. 44.* ut clericus non nisi coram suo iudice competente desuper conveniri valeat, quoniam primum iudicium coram laico jam terminatum fuit, istud verò est omnino novum & integrum, & sic dici non potest continuatio prioris iudicii, ut advertitur supra in *dicta Firmana disc. 58.*

Magnaque differentia est inter istum casum & præcedentem, quoniam in eo, ubi agitur de iudicio universali concursus creditorum est formati in patrimonio seu bonis communis debitoris, ipsa bonorum universitas dicitur posita sub possessione, & administratione illius iudicis, qui ita revocabiliter ad ejus numerum bona assignat creditoribus per speciem precariæ & provisionalis tenuræ ut supra, unde quando veniunt alii creditores anteriores vel potiores pro eisdem bonis vindicandis, non dicitur iudicium novum, sed idem, atque continuatio ejusdem iudicii universalis, quod dici non potest de altero casu; Ac etiam quia in

huiusmodi casu iudicii universalis seu concursus, ut etiam insinuat in *d. Firm. disc. 58.* expedit clericis & Ecclesiasticis huic praxi se non opponere, eamque tolerare, ob eorumdem Ecclesiasticorum favorem, ut ita facilius obtineant liberationem pecuniarum, seu possessionem bonorum, alias verisimiliter non obtenturi, vel saltem longè difficiliter, & cum onere præstandi fideiussores seu expromissores laicos, ut pluries vidi prædicatum.

Quintus casus est ubi delata clerico, testata, vel intestata successione immediata & directæ, seu obliqua, & fideicommissaria, hic petit & obtinet à iudice laico se declarari hæredem, ac imitti in possessionem bonorum vacantium seu à laico possessorem, dictaque immisso sit pura & perfecta absque aliqua conditione, & tunc videtur idem, quod in præcedenti, ut scilicet altero veniente, etiam ex eodem iure universalis seu caosa succedendi, clericus jam perfectus & pacificus possessor conveniri debeat coram suo iudice competente, quoniam primum iudicium jam finitum est, suumque effectum habuit, istud verò est omninò novum & in egrum juxta *dictam decifionem 44. Rovini*, cum ibi deductis; Secus autem si, juxta hanc facti speciem, immissio non purè sed conditionaliter data esset cum dicta clausula in *M. C. V.* aliique tribunalibus Regni Neapolitani usitata, *salvo jure cuiuslibet*, quam in Curia concipimus *sine præiudicio habentium potiora & meliora iura, &c.* Tunc enim ut supra in tertio casu dictum est, quoties alter compareat ex eodem iure seu causa successione, quia scilicet præterdat se in intestata vel testata directæ seu fideicommissaria successione potioram vel æqualem, ex ejusdem defuncti vel legis municipalis iudicio, & tunc rectè tolerabilis etiam videtur dicta praxis, quod coram eodem iudice laico clericus ita immissus evocari possit, quoniam ut dictum est, non molestatur in persona & bonis propriis, sed tantum iudex reassumit bona ita conditionaliter ac iure provisionalis & præcatæ tenuræ data clerico, cum cuius bonis & patrimonio commixta seu confusa non censentur, quoniam hæc est virtus dictæ clausulæ, in inducendi scilicet conditionem resolutivam, qua purificata, resolvatur actus ab initio, ac si gestus non esset, ex plenè deductis per *Adden. ad 14. Greg. decif. 332. n. 6. & per Rotam* in aliis satis frequenter, Assistentibus, nedum æquitate, sed etiam dictatione majoris favoris ipsorum clericorum, ut ita facilius huiusmodi immisiones obtineant; Et hic est casus, de quo loquitur *Capic. Laur. dicta decif. 123. nu. 8.* quod scilicet immisso quodam monasterio iure testatæ successione cum confectioe præambuli sub dicta clausula ad possessionem bonorum defuncti, alter deinde compareat iure necessariæ successione sibi competentis in vim illarum consuetudinum in parte bonorum antiquorum, cum similibus, dum ita primum iudicium finitum non est, sed dicitur continuatio, ac reassumptio ipsorum bonorum, quæ ita vacantia finguntur, absque molestia vel coactione ipsius clerici in persona & bonis propriis, Ideoque ut supra adpatebam isto casu enunciata illorum tribunalium praxim tolerabilem esse, & de quibus casibus habetur etiam cum eadem vel simili distinctione apud *Carleval. de iud. tom. 1. ex numer. 946. cum pluribus seq.*

Sextus casus est, ubi delata clerico, testata, vel intestata successione, ipse volens in tribunali laicali facere dictum præambulum cum beneficio legis & inventarii pro adimplendis istius solemnitatibus juxta dispositionem textus in *l. finali Cod. de iur. deliber. ibi 15* citat creditores hæreditarios ac legatarios, qui ita provocati, contemporaneè per quamdam speciem recon-

reconventionis coram eodem iudice laico, eundem clericum ita eos provocantem pro solutione debiti vel legati conveniunt, Et tunc licet in puncto juris id fieri non possit, quoniam cum hoc sit iudicium merè voluntarium, non autem arbitrium, verè & propriè non intrant termini reconventionis ex benè deductis per *Hodiern. ad Surd. dec. 26. uum. 13. & 14.* Attamen in aliquibus Tribunalibus praxis solet esse in contrarium, ut testatur idem *Hodierna ibidem num. 15. & post num. 26.* Dictaque praxis neque omninò exorbitans sed tolerabilis videtur, quia de facto adest provocatio ex parte clerici, cui fortè obijci potest, cur hunc actum voluntarium coram iudice laico, & non coram proprio & Ecclesiastico gerat. Quos omnes supra distinctos casus, ita incidenter deducebam ad præfatum initio insinuatum effectum, tollendi æquivoca, seu explicandi, in quibus casibus procederet illa contraria praxis, quæ in hac facti specie per dictum iudicem præsupponebatur, quodque incongruè applicaretur ad casum controversiæ, nihil tamen desuper firmando, sed integrum locum relinquendo veritati, dum incidenter & discursivè hæc deducebantur.

Demum, omiſſis aliis ad rem non facientibus, & præsertim illo verè continuationis ejusdem iudicii, ac retractionis actus per viam nullitatis vel injuſtitie de quo in dicta *Firmana disc. 58.* Septimus est noster casus præcisus, quod scilicet delata alicui clerico ſucceſſione directa vel obliqua, atque per istum confecto præambulo, & obtenta immiſſione in possessionem bonorum à iudice laico, actus suum plenarium conſequitur effectum, atque clericus in eo jure ſucceſſorio nullum habet contradictonem, sed effectus jam pacificus poſſeſſor hæreditatis & bonorum, ex intervallo pulſatur per creditores hæreditarios vel legatarios ad ſolutionem debitorum seu legatorum, Et tunc, reflectendo etiam ad ſolam veritatem, dicebam omninò improbabilem eſſe dictam laicorum prætenſionem, cum non ſolum reſiſterent juris poſitiones & principia, sed etiam neque aſſiſteret præſuppoſita praxis, quæ percutit dictos alios casus, de quibus loquuntur allegati auctores, & cæteri apud eos, non autem istum, in quo quicquid dicant aliqui relati per *Carleval de judiciis tom. pr. num. 303.* omninò verior & communiter in toto orbe catholico recepta eſt opinio, ut clericus hæres laici pro ſolutione æris alieni defuncti conveniri debeat coram ſuo iudice Eccleſiaſtico & competente, ut pleniffimè cæteris collectis habetur apud *Carleval. ubi ſupra num. 301. & ſequen.* Tunc enim ceſſant omnes rationes militantes in aliis ſupra exemplificatis caſibus, quia primum iudicium jam abſolutum ac finitum eſt, iſtud verò eſt omninò novum & diverſum, neque ſequi dicitur purificatio conditionis contentæ in dicta clauſula *ſalvo jure*, ſive in altera, *ſine præjudicio*, cum intelligatur quoad venientes ex eadem cauſa, & per quamdam continuationem ejuſdem iudicii juxta alios caſus ut ſupra exemplificatos.

Clarius verò, ac extrà omnem dubitationem iſta procedere dicebam in hac facti ſpecie ex triplici particulari circumſtantia; Primò quia non agebatur de ſucceſſione & bonis laici, niſi mediata, cum immediati poſſeſſores, per quorum obitum bona vacabant, & immiſſio petita eſt, eſſent etiam Eccleſiaſtici, unde oporteret eos ſi viverent coram proprio iudice Eccleſiaſtico convenire; Secundò quia implet clericus, qui hanc immiſſionem in præſa-

Card. de Luca de Jurisdict. & Foro compet.

tuſ duabus defectis portionibus habuerat, erat etiam hæres directus jure proprio pro tertia parte, ab ipſo jam ſpatio annorum circiter 25, pacificè poſſeſſa, unde erat correus, & conſequenter cum ageretur de intereſſe connexo, ejus forus tanquam potentior de jure totam cauſam trahere deberet etiam quoad correos laicos, multo magis dum omnes aliæ portiones quamvis aliàs per laicos poſſeſſæ eſſent, ita in ipſo clerico erant conſolidatæ.

Et tertio fortius, quoniam non agebatur de legato ſpeciei, quo caſu fortè dici poſſet, quod ejus dominio favore legatarii privilegiati recta via in iſtum tranſeunte, non adefſet neceſſitas obtinendi legatum à manu hæredis, quodque iudex laicus in animo non habuerit tradendi poſſeſſionem rerum legatarum, quæ ita extrà hæreditatem quodammodo eſſe dicerentur, atque ita vacantia pro legatarii relinquere voluerit directè eis tradenda in iudicio merè reali rei vindicationis, ſed agebatur de legato quantitatis, pro quo aſſequendo per neceſſe oportebat exercere contra ipſum clericum hæredem actionem perſonalem, tanquam pro debito proprio, quoniam cum legatum non debeatur in vita teſtatoris, ſed incipiat deberi poſt ejus mortem, dicitur debitum hæredis, non autem defuncti, & conſequenter eſt actio, quæ naſcitur & ſubſtantiat cum ipſo hærede; Et licet pro legato detur etiam ſalviauum vel hypothecaria ad bona defuncti, & ſic remedium reale, ſeu rei perſecutorium, attamen hæc dicitur actio realis, non principalis, ſed acceſſoria & pediffequa actionis perſonalis, Atque aliàs, cum ferè omnia bona per Eccleſias, clericos, & Eccleſiaſticos poſſeſſa, à mediatis vel immediatis laicorum ſucceſſionibus obveniant, ita eſſet penitus deſtruere Eccleſiaſticorum exemptionem realem à foro laicali, ideoque concludebam hanc prætenſionem eſſe omninò improbabilem.

EADEM PAPIEN. VISITATIONIS HOSPITALIS DE QUA DISC. XLI. INTER EASDEM PARTES.

Super reſolutione Congregationis Concilii pro Adminiſtratoribus Hospitalis.

De eadem materia, de qua dicto *disc. 41.* An ſcilicet & quando intret necne Concilium Tridentinum *ſeſſ. 22. de reform. cap. 8. & 9.* ſuper viſitatione Hospitalium exemptorum, ac reviſione rationum.

S U M M A R I U M.

- 1 **D**e reſolutione in caſu, de quo *disc. 41.*
- 2 **R.** viſio rationum ab Ordinario non eſt ex iuriſdictione delegata, ſed ordinaria.
- 3 **E**piscopus de jure tanquam executor piarum voluntatum poteſt viſitare, ac revidere rationes adminiſtratorum.
- 4 **Q**uid operetur in hoc revocatio privilegiorum.
- 5 **D**e intelligentiâ illorum verborum, niſi in fundatione cautum ſit, quid ſignificet illud verbum cautum.
- 6 **D**e derogatione privilegiorum contenta in Concilio.
- 7 **E**xaminatur obſervantia.

I

8 Decret.